

**ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน:
ความเกี่ยวข้องต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
China's Maritime Silk Road Strategy:
Implications for ASEAN & Southeast Asia**

พลโท ปณต แสงเทียน
เจ้ากรมข่าวทหารบก

Lt Gen Panot Saengtien
Director General, Directorate of Intelligence,
Royal Thai Army

E-mail: psaengtien@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ของจีนในการที่จะพาจีนยุคใหม่ก้าวไปสู่ระดับโลกและฟื้นคืนความยิ่งใหญ่อีกครั้งเฉกเช่นในอดีต ในฐานะอาณาจักรศูนย์กลางของเส้นทางสายไหม โดยการศึกษาจะวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ที่มา และปัจจัยสำคัญที่ทำให้จีนต้องริเริ่มยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล รวมทั้งศึกษาแนวทางและโครงการที่เกิดขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล ทั้งในเรื่องรูปแบบการดำเนินการ โครงการและกิจกรรมที่เกิดขึ้น รวมทั้งผลดีและผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษาแล้วมาสร้างให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล อีกทั้งนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาเสนอแนะแนวทางในการดำเนินยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ในการเตรียมรับมือและแสวงประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน

ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีนเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์เชิงรุกในกรอบ One Belt One Road ที่รัฐบาลจีนในยุคของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ริเริ่มขึ้นเพื่อขยายบทบาทอิทธิพลของจีนในเวทีโลก ถ่วงดุลอำนาจสหรัฐอเมริกา ลดความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อพิพาทเหนือหมู่เกาะ และพัฒนาเศรษฐกิจของจีนให้เติบโตอย่างยั่งยืน ด้วยการขยาย Soft Power ของจีนผ่านการสร้าง “ความเชื่อมโยง” (Connectivity) และ “ความร่วมมือ” (Cooperation) รอบด้าน กับนานาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคเอเชียกลาง ภูมิภาคเอเชียใต้ ภูมิภาคตะวันออกกลาง ภูมิภาคแอฟริกา และยุโรป โดยรัฐบาลจีนจะใช้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลที่เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงแบบหลายมิติกับประเทศต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บนแนวพื้นที่เศรษฐกิจของจีน เพื่อกระชับความร่วมมือทางทะเลกับอาเซียน อันจะช่วยผลักดันความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากช่วงทศวรรษแห่งยุคทองไปสู่ช่วงทศวรรษแห่งยุคเพชร นอกจากนี้ความร่วมมือที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การลดระดับความตึงเครียดระหว่างจีนกับประเทศคู่ขัดแย้งในภูมิภาคจากกรณีข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ พร้อมทั้งสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับรัฐบาลจีน

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์จีน, เส้นทางสายไหม

ABSTRACT

This research aims to study the Maritime Silk Road strategy, the People's Republic of China's strategic initiative, to propel China to international level and restore China's status as superpower as it has successfully done in the past; when the Empire of China was recognised as the hub of Silk Road. The study will explore factors caused China to revive the Maritime Silk Road as we follows policies, procedures, activities and projects resulting from the Maritime Silk Road strategy, the opportunities and threats it creates to countries in Southeast Asia are also thoroughly examined. This research will create better understanding and recognition of the importance of the Maritime Silk Road strategy. The information gained can also be incorporated into Thailand's strategic planning in response to China's Maritime Silk Road strategy, so that Thailand can adopt measures to respond and gain advantages from various projects that are part of the Chinese strategy in the 21st century.

The study finds that the Maritime Silk Road strategy is part of China's approach strategy under One Belt One Road framework proposed by Chinese President Xi Jinping to expand China's global influence and to counter the United States influence. The move will also help reduce the international conflicts, especially maritime territorial disputes, and sustainably develop China's economic growth by expanding China's soft power by establishing connectivity and cooperation with various countries in Southeast Asia, Central Asia, South Asia, Middle East, Africa, and Europe. Chinese government will utilise the Maritime Silk Road strategy, a core mechanism to induce multidimensional connectivity with China's economic corridor, to increase maritime cooperation within ASEAN which will assist in mobilising the relation between China and Southeast Asia from the Golden Decade to the Diamond Decade. In addition, this cooperation will possibly ease the tension between China and opposing parties in South China Sea dispute and build positive image for the Chinese Government as the friendly major power in the world community.

Keywords: Chinese strategy, Silk Road

บทนำ

ปัจจุบันจีนนับเป็นมหาอำนาจชาติหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อประชาคมโลกในทุกมิติ การเปลี่ยนแปลงของยุทธศาสตร์หรือนโยบายของจีนจะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อระบบเศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศ และประชาคมโลก อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของจีนอย่างยิ่ง นอกจากถือเป็นที่ยึดมั่นทางภูมิศาสตร์ของจีนแล้ว ยังมีพรมแดนทั้งทางบกและทางทะเลเชื่อมกับหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีเสถียรภาพและความมั่นคงของจีน โดยเฉพาะในส่วนผลประโยชน์ทางทะเลในทะเลจีนใต้และช่องแคบมะละกา ซึ่งเป็นเส้นทางขนส่งทางทะเล (Sea Lane of Communication: SLOC) ที่ใช้ในการขนส่งสินค้าระหว่างจีนกับประเทศคู่ค้า และเป็นเส้นทางในการนำเข้าทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจีน ดังนั้น จีนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาความสัมพันธ์กับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพและสภาพแวดล้อมที่สงบสุขในภูมิภาค ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาประเทศและรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน

ส่วนในด้านการต่างประเทศ จีนดำเนินนโยบายแตกต่างจากตะวันตก โดยจีนสร้างบรรทัดฐานใหม่ในการดำเนินนโยบายทางการทูตผ่านการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่าง ๆ ที่เน้นความมีสถานะเท่าเทียมกันระหว่างประเทศผู้ให้กับผู้รับ และไม่กำหนดเงื่อนไขแบบชาติตะวันตก การสร้างค่านิยมใหม่และใช้เครื่องมือความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เป็นนโยบายในลักษณะที่เป็น Soft Power ทำให้หลายประเทศเอนเอียงไปทางจีนมากกว่าชาติตะวันตก และในขณะเดียวกันจีนได้แปรเปลี่ยนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เสริมศักยภาพในด้านการทหารและความมั่นคงมาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนมีการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์และ

เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า มีศักยภาพไม่ด้อยกว่าประเทศมหาอำนาจอื่น พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ กับประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งในกรอบทวิภาคี และพหุภาคี อย่างไรก็ตาม การขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดความกังวลกับหลายประเทศว่าจะถูกจีนครอบงำทางเศรษฐกิจ อีกทั้งการพัฒนาขีดความสามารถด้านการทหารสร้างความหวาดระแวงว่าจีนจะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะกรณีพิพาทเหนือหมู่เกาะทะเลจีนใต้ที่ยังหาข้อยุติระหว่างประเทศผู้อ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะไม่ได้ แม้ว่าจะมีความพยายามในการที่จะร่วมมือกันแก้ไขและหาทางออกหลายครั้ง ปัจจุบันจีนกับประเทศคู่กรณียังคงมีการกระทบกระทั่งกันเรื่อยมา และเริ่มตึงเครียดมากขึ้นหลังประธานาธิบดี บารัค โอบามา ประกาศใช้นโยบายปรับสมดุลในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Pivot to Asia) ของสหรัฐอเมริกา ที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มบทบาทของตนเองและลดอิทธิพลของจีนในภูมิภาคนี้ การแข่งขันขยายอิทธิพลของสองมหาอำนาจ ทำให้ความสัมพันธ์ของประเทศในอาเซียนเกิดความแตกแยกและแบ่งฝ่ายกัน โดยเฉพาะประเทศคู่กรณีข้อพิพาททะเลจีนใต้ จีนจึงต้องหาวิธีการและยุทธศาสตร์ใหม่ และแสวงหาพันธมิตรสร้างกลุ่มความร่วมมือ เพื่อป้องกันการขยายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และลดความตึงเครียดในภูมิภาค โดยเฉพาะความขัดแย้งเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้

รัฐบาลจีนยุคใหม่ภายใต้การนำของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนรุ่นปัจจุบัน มีการนำวาทกรรมฝันของชาวจีน (Chinese Dream) มาตั้งเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ใหม่ จากวาทกรรมดังกล่าว ทำให้เห็นว่ารัฐบาลจีนพร้อมที่จะเดินไปข้างหน้าอีกกระดับแล้ว หลังจากบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ปัจจุบันวาทกรรมดังกล่าวช่วยสร้างแรงบันดาลใจและสนับสนุนให้ชาวจีนเดินหน้าทำตามความฝันของตนเอง โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ขับเคลื่อนและสนับสนุนให้ความฝันนั้น

เกิดขึ้นจริง และเพื่อให้หาทหกรรมความฝันของชาวจีนเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและฟื้นคืนความยิ่งใหญ่ในระดับโลกเช่นครั้งอดีตกาล รัฐบาลจีนได้ประกาศยุทธศาสตร์ใหม่ที่เสนอการสร้างกรอบความร่วมมือและการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคโดยมีจีนเป็นแกนนำ ได้แก่ แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม (New Silk Road Economic Belt) ที่เน้นการเชื่อมโยงตามแนวเส้นทางสายไหมเดิมผ่านประเทศในเอเชียกลางเชื่อมไปยังยุโรป ในปัจจุบันหลายประเทศก็ให้การตอบรับแนวคิดเขตเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมเป็นอย่างดี ส่วนอีกยุทธศาสตร์หนึ่งนั้นได้แก่การสร้างเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ร่วมภายใต้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม (New Silk Road) ที่มีเป้าหมายหลักในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจร่วมกันภายใต้กรอบแนวความคิด One Belt One Road ยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากประชาคมโลก รวมทั้งประเทศในกลุ่มอาเซียน เนื่องจากยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล ซึ่งเป็นหนึ่งในสองของยุทธศาสตร์หลักที่นำจีนเข้าสู่ระดับโลก (Go Global) ได้ถูกเสนอโดยนายกรัฐมนตรี หลี่ เค่อเฉียง ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 ณ ประเทศบรูไน การประกาศยุทธศาสตร์ใหม่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งการที่จีนเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) เมื่อวันที่ 11-12 พฤศจิกายน 2557 ณ กรุงปักกิ่ง และประกาศแผนการที่จะปล่อยเงินลงทุน ไม่นต่ำกว่า 40,000 ล้านดอลลาร์ (ประชาชาติธุรกิจ, ออนไลน์, 2557) เพื่อเริ่มต้นดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการส่งสัญญาณเหล่านี้จากผู้นำจีน เป็นการแสดงให้เห็นถึงนัยสำคัญของภูมิภาคเอเชียที่มีต่อจีน ประกอบกับยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลเป็นเรื่องใหม่และยังไม่มีการทำวิจัยในเรื่องนี้มาก่อน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษายุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ของจีน เพื่อให้

เกิดความเข้าใจในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งสาเหตุ ที่มา รูปแบบ การดำเนินการ ความคืบหน้า ผลดีและผลกระทบ รวมทั้งแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่จะส่งผลกระทบต่ออาเซียนและประเทศไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการกำหนดยุทธศาสตร์ของไทยต่อยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุ และปัจจัย ที่ทำให้จีนริเริ่มยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล รวมทั้งแนวทางการดำเนินการใช้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน
2. เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีนว่าจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบอย่างไรต่ออาเซียนและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคต
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ในการเตรียมความพร้อมต่อยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตไว้ว่า จะทำการศึกษาวิเคราะห์ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีน โดยมุ่งเน้นในกรอบที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหลัก เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการเตรียมพร้อมต่อยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมของจีน และแนวโน้มผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ฉบับนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ จากการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือ ทั้งหนังสือพิมพ์ บทความ เอกสารวิชาการ เอกสารราชการ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง และได้รับการยอมรับและเชื่อถือในการนำไปใช้

ในการวิเคราะห์ การจัดรูปแบบข้อมูล ได้มีการแบ่งหัวข้อ ประเด็นไว้อย่างเป็นลัดส่วนตัวชัดเจน เพื่อให้การรวบรวม ข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้ แหล่งวิทยุจากแหล่งภาษาไทยแล้ว ยังได้รวบรวม ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างประเทศด้วย เนื่องจากการวิจัย ในหัวข้อนี้ยังไม่พบผู้วิจัยและข้อมูลในไทยมากเพียงพอ ในกรณีต้องการความชัดเจนของข้อมูลให้มากขึ้น อาจใช้ วิธีสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านนโยบายทางโทรศัพท์ หรือเข้าสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง เพื่อให้ประเด็นต่าง ๆ มีความชัดเจนมากที่สุด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบปัญหา สาเหตุ และปัจจัย ที่ทำให้จีน ริเริ่มยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล รวมทั้ง แนวทางการดำเนินการใช้ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม ทางทะเลของจีน
2. ทราบความเปลี่ยนแปลง ผลกระทบ และ แนวโน้มที่เกิดขึ้นจากยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทาง ทะเลของจีน
3. ได้แนวทางในการดำเนินยุทธศาสตร์ของ ประเทศไทย ในการเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับ ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน

การทบทวนวรรณกรรม

กรอบความคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยนำทฤษฎีสัจนิยมใหม่ (Neo-Realism) มา ใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ถึงที่มา สาเหตุ และปัจจัย ที่ผลักดันให้จีนต้องคิดค้นและเสนอยุทธศาสตร์ใหม่ เนื่องจากการแข่งขันในการขยายอิทธิพลของมหาอำนาจ ในโลกส่งผลต่อดุลยภาพและสถานะของจีนในภูมิภาค และโลก จีนจึงต้องหาแนวทางในการรักษาอิทธิพลของ ตนเองเพื่อดำรงไว้ซึ่งความอยู่รอดและผลประโยชน์แห่ง ชาติ ในโครงสร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ มีความเป็นอนาธิปไตย ในขณะที่รูปแบบของยุทธศาสตร์ เส้นทางสายไหมทางทะเล มีลักษณะการใช้ Soft

Power นำในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ในการสร้าง ความดึงดูดให้ผู้อื่นกระทำตาม มากกว่าการใช้ Hard Power ในการบีบบังคับ หากพิจารณา Soft Power ใน ความหมายของ Joseph Nye ผู้ริเริ่มแนวความคิดนี้ได้ ให้ความหมาย Soft Power ว่าเป็นความสามารถที่ ทำให้ผู้อื่นต้องการในสิ่งที่เราต้องการ เป็นความสามารถ ในการดึงดูดใจ และการดึงดูดใจมักนำไปสู่การยอมรับ การยอมรับมีความหมายในแง่บวก ซึ่งมักจะหมายถึงการ เห็นพ้องต้องกัน และรัฐมักจะใช้เป็นเครื่องมือในการวาง นโยบายและการปรับใช้กระแสอำนาจเพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย (Nye, 1990) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำกรอบทฤษฎี Soft Power ซึ่งริเริ่มโดย Nye มาใช้ในการอธิบาย วิเคราะห์ และคาดการณ์แนวโน้มว่าจีนดำเนินยุทธศาสตร์ เส้นทางสายไหมทางทะเลอย่างไร และจะเกิดผลกระทบ อย่างไรต่อภูมิภาคในอนาคต นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะนำ ทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) มาช่วยประกอบ ในการวิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศในภูมิภาค พร้อมหาแนวทางเตรียมการรับมือ กับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อไทยและอาเซียน จากการดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล ของจีน

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินยุทธศาสตร์จีน กับการใช้ Soft Power

แม้ว่า Soft Power จะมีใช้กันมานาน แต่นิยาม ดังกล่าวเพิ่งจะมาเป็นที่นิยมและใช้กันในทศวรรษที่ 90 จากผลงานทางวิชาการของ Joseph Nye ซึ่งได้ให้นิยามว่า Soft Power เป็นพลังอำนาจอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ในการบังคับหรือใช้มาตรการต่าง ๆ ให้ผู้อื่นกระทำตาม แต่ใช้การสร้าง ความพอใจในการดึงดูด ให้ผู้อื่นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการยอมรับอย่าง พร้อมใจ (สุชาติ บำรุงสุข จุลสารความมั่นคง, 2557: 1) ในห้วงเวลานั้น ถึงจะมีหลายประเทศได้นำ Soft Power ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ และ

ดำเนินนโยบายการต่างประเทศของตนเองมากขึ้น โดยมหาอำนาจหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แม้จะยังคงครองความเป็นผู้นำในด้านการใช้ Soft Power แต่อย่างไรก็ตาม ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการไหลเวียนของข้อมูลอย่างรวดเร็ว ทำให้การไหลเวียนของค่านิยมวัฒนธรรม และข้อกำหนดของสังคมโลก เกิดการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่อย่างรวดเร็ว การใช้ Soft Power สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและขยายวงกว้างกว่าในอดีต หากมีการวางแผนร่วมกับการใช้สื่อ เทคโนโลยี และเครื่องมือที่มีอยู่ ได้อย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ จึงเป็นตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าสามารถนำ Soft Power มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การวางยุทธศาสตร์และกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะด้านการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้จีนก้าวขึ้นเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจของโลกยุคปัจจุบัน

การใช้ Soft Power เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินยุทธศาสตร์การต่างประเทศของจีน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและผลประโยชน์แห่งชาติของจีน มีการใช้กิจกรรมและเครื่องมือในการดำเนินการหลายรูปแบบ โดยสามารถจำแนกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ (Kalathil, Online, 2011)

1. การลงทุนให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือสำคัญของจีนในการขยายอิทธิพล โดยรูปแบบการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแบบไม่มีเงื่อนไขของจีนได้รับการตอบรับอย่างดีจากประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะภูมิภาคแอฟริกา เอเชีย และอเมริกาใต้ เนื่องจากรูปแบบการให้ความช่วยเหลือของประเทศตะวันตกมีเงื่อนไขที่ให้ประเทศผู้รับความช่วยเหลือปฏิบัติตาม เช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นการบีบบังคับมากกว่ารูปแบบของจีน ที่แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมและความอ่อนโยน อันนำมาซึ่งความดึงดูดของประเทศเหล่านั้น รวมทั้งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของจีนในเวทีโลกด้วย

2. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและ

การรักษาสันติภาพ โดยปกติแล้วการใช้ทรัพยากรทางทหารมักถูกมองว่าเป็น Hard Power แต่ในยุคปัจจุบัน ทหารสามารถปฏิบัติการกิจด้วย Soft Power ได้เช่นกัน โดยผ่านทางการปฏิบัติการที่ไม่ใช่ทางทหาร (Military Operations Other Than War: MOOTW) เป็นการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและปฏิบัติการสันติภาพในประเทศที่ประสบภัย การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมเป็นบรรทัดฐานในสังคมโลกปัจจุบันที่พึงกระทำกัน อีกทั้งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของประเทศในฐานะสมาชิกหลักของประชาคมโลก สำหรับจีนปัจจุบันได้ส่งกองกำลังรักษาสันติภาพไปปฏิบัติการกิจต่าง ๆ หลายที่ในโลก รวมทั้งส่งหน่วยแพทย์ไปช่วยเหลือประเทศที่ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ด้วย

3. โครงการแลกเปลี่ยนด้านภาษาและวัฒนธรรม การใช้วัฒนธรรมโดยปกติจะถูกมองว่าเป็นเครื่องมือการใช้ Soft Power แต่กิจกรรมทางวัฒนธรรมและภาษาส่วนใหญ่จะไม่สามารถสร้าง Soft Power ได้โดยตรง แต่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์กันผ่านเรื่องราวประวัติศาสตร์ หรือการนำวัฒนธรรมประเพณีที่เชื่อมโยงกัน รวมทั้งสร้างค่านิยมให้กับผู้กระทำ ปัจจุบันมีโครงสร้างสถานะที่ส่งเสริมด้านวัฒนธรรมและภาษาจีน สร้างภาพลักษณ์และค่านิยมจีนให้เผยแพร่ไปทั่วโลก นอกจากนี้ การดำเนินการเริ่มโครงการหรือความร่วมมือใหม่ ๆ ของจีนก็นำเอาประวัติศาสตร์และความเชื่อมโยงกันในอดีตมาเกี่ยวข้อง ซึ่งมีดังตัวอย่างโครงการในลักษณะกิจกรรมจำนวนไม่น้อย รวมทั้งโครงการเส้นทางสายไหม และเส้นทางสายไหมทางทะเลที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันด้วย

4. การทูตและการมีส่วนร่วมในเวทีต่างประเทศ การทูตเป็นกิจกรรมที่เป็นช่องทางโดยตรงในการสื่อถึง Soft Power เป็นหลักทางการทูตแนวใหม่ของจีน ที่ยึดหลักการไม่แทรกแซงในกิจการภายในของประเทศอื่น ทำให้จีนได้รับความนิยมและการสนับสนุนมากขึ้นจาก

ประเทศอื่น รวมทั้งทำให้จีนสามารถเข้าถึงประเทศเหล่านั้นได้มากขึ้น โดยเฉพาะประเทศคู่กรณีหรือมีปัญหา กับประเทศตะวันตก นอกจากนี้ จีนยังเป็นเจ้าภาพจัด กิจกรรมสัมมนาและประชุมระหว่างประเทศ เพื่อสร้าง ภาพลักษณ์ในการเป็นผู้นำที่ได้รับการสนับสนุนและเป็น ผู้นำที่ดี อีกทั้งสร้างภาพลักษณ์ด้วยการเยือนระหว่าง ผู้นำหลายระดับ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในเชิงการทูต

5. ความร่วมมือพหุภาคี การดำเนินนโยบายต่างประเทศ รัฐบาล และองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบพหุภาคี เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่รัฐจะ ส่งสัญญาณของความอ่อนโยนและความงามที่จะทำให้เกิด Soft Power ได้ เนื่องจากเวทีระหว่างประเทศ ประกอบด้วยสมาชิกจากหลายชาติ ปราศจากการดำเนินการโดยลำพัง พร้อมต้องดำรงซึ่งกฎหมายระหว่างองค์กร และความเคารพต่อสมาชิกอื่น โดยสมาชิกจะต้องรับฟัง ผู้อื่น และต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสมาชิกอื่นด้วย เช่นกัน อันจะแสดงออกต่อการใช้ Soft Power ใน ลักษณะร่วมกัน การอยู่ภายใต้กรอบหรือกฎระเบียบของ องค์กรระหว่างประเทศ จะทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้อง ดำเนินการรักษาสภาพประโยชน์ของตนให้อยู่ภายในระบบ และไม่ใช่วิธีการก้าวร้าวและรุนแรงเป็นภัยต่อรัฐอื่น ปัจจุบันจีนเป็นศูนย์กลางขององค์กรระหว่างประเทศ หลายองค์กร มีบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศใน ระดับพหุภาคี รวมทั้งสถาปนาก่อตั้งความร่วมมือองค์กร ระหว่างประเทศใหม่ในระดับภูมิภาคด้วย

จากที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องของพลัง อำนาจตามแนวความคิดของ Nye และรูปแบบการใช้ Soft Power ของจีน จะพบว่าที่ผ่านมาจีนกำหนด ยุทธศาสตร์และนโยบายต่างประเทศโดยใช้ Soft Power มาก ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าแนวความคิด Soft Power หากนำมาช่วยในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์จะ ทำให้สามารถคาดการณ์ถึงรูปแบบของยุทธศาสตร์และ การดำเนินนโยบายของจีนในอนาคตได้ โดยเฉพาะใน ส่วนของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมว่าจะมีการดำเนิน การในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร

อภิปรายผลการวิจัย

สาเหตุที่ทำให้จีนต้องริเริ่มยุทธศาสตร์ เส้นทางสายไหมทางทะเล

จากการวิเคราะห์ในประเด็นนี้พบว่า ยุทธศาสตร์ เส้นทางสายไหมทางทะเลเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญ ภายใต้แนวความคิด “One Belt One Road” เป็น นโยบายเชิงรุกที่รัฐบาลจีนหยิบยกขึ้นเพื่อดึงดูดอำนาจ สหรัฐฯ และขยายบทบาทอิทธิพลของจีนในเวทีโลกด้วย การสร้างความเชื่อมโยงและความร่วมมือรอบด้านกับ นานาประเทศในภูมิภาคอาเซียน ภูมิภาคเอเชียกลาง ภูมิภาคเอเชียใต้ ภูมิภาคตะวันออกกลาง ภูมิภาค แอฟริกา และยุโรป โดยยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม ทางทะเลเน้นน้ำหนักให้ความสำคัญกับอาเซียน สำหรับ สาเหตุหลักที่ทำให้ต้องริเริ่มฟื้นฟูเส้นทางสายไหมทาง ทะเล ได้แก่ การประกาศนโยบายสร้างสมดุลในภูมิภาค เอเชีย (Pivot to Asia) อีกครั้งของสหรัฐอเมริกา ทำให้ สถานการณ์ในภูมิภาคนี้มีความตึงเครียดมากยิ่งขึ้น จาก การขยายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาเพื่อแข่งขันกับจีน โดยเฉพาะกรณีข้อพิพาทเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ที่ สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนคู่กรณีของจีน ทั้งเวียดนาม และฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ จีนยังมีความต้องการที่จะ รักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจในสถานะที่ความได้เปรียบ ที่จีนเคยมีได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น ค่าแรงในจีนและค่า เงินหยวนที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้จีนต้องผลักดันรูปแบบ เศรษฐกิจใหม่โดยการดำเนินแนวนโยบายก้าวสู่ระดับโลก (Go Global) การฟื้นคืนเส้นทางสายไหมถือเป็นปัจจัย สำคัญที่สร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับ ภูมิภาคต่าง ๆ และนำจีนก้าวไปสู่การเป็นมหาอำนาจ ทางเศรษฐกิจของโลกต่อไป

การดำเนินการยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม ทางทะเลของจีน

เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 (21st Century Maritime Silk Road) คือ เส้นทางที่ผ่าน

ทะเลจีนใต้ ลงมายังช่องแคบมะละกา ผ่านภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ เข้าสู่มหาสมุทรอินเดีย และเชื่อมต่อ ภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคแอฟริกา และยุโรป เน้น น้ำหนักให้ความสัมพันธ์กับกลุ่มอาเซียน โดยเส้นทาง สายไหมทางทะเลนี้ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของ ยุทธศาสตร์ “One Belt One Road” ที่รัฐบาลจีนนำ มาเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงแบบ หลายมิติกับประเทศต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บนแนวพื้นที่เศรษฐกิจ ของจีน โดยยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลมี ลักษณะเป็นการใช้ Soft Power นำ บนพื้นฐานการมี ผลประโยชน์ร่วมกัน (Win-Win) โดยมีการดำเนินการ สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เร่งพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการ คมนาคม ทั้งทางบก ทะเล และอากาศ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมทุกมิติให้มีประสิทธิภาพ และความปลอดภัยสูง ทั้งในและต่างประเทศ (โดยเส้น ทางสายไหมทางทะเลจะให้ความสำคัญกับโครงสร้าง พื้นฐานทางน้ำ โดยเฉพาะการก่อสร้างท่าเรือตามเมือง สำคัญตามแนวเส้นทางสายไหม) รวมทั้งดำเนินกิจกรรม ทางทะเลอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการทูต ด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคง

2. อำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุน ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้เกิดความใกล้ชิด กันยิ่งขึ้น และสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน พร้อมให้ การสนับสนุนทางการเงิน โดยการก่อตั้งสถาบันการเงิน สนับสนุนการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่าง ๆ

3. การแลกเปลี่ยนภาคประชาชนให้กว้างขวาง มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านสังคม ภาษา และวัฒนธรรม รวม ทั้งในด้านการศึกษา และการท่องเที่ยว

ผลดีและผลกระทบของยุทธศาสตร์เส้นทาง สายไหมทางทะเลต่อจีน

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวถือเป็นแรงผลักดันในการ ปฏิรูปและยกระดับภาคอุตสาหกรรมของจีน อีกทั้งยัง เป็นการเปิดช่องทางเพื่อการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความ

สามารถ เทคโนโลยี เงินทุน รวมถึงตลาดที่สามารถ แสวงหาช่องทางเพื่อขยายการส่งออกได้ เป็นแรงผลักดัน สำคัญในการปฏิรูปเศรษฐกิจจีน นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ นี้จะช่วยให้จีนสามารถลดภาพความขัดแย้งในประเด็น ข้อพิพาททางดินแดนทั้งทางบกและทางทะเล โดยเปลี่ยน ความขัดแย้งเหล่านั้นให้กลายเป็นการสร้างความร่วมมือ อย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ จีนยังได้รับประโยชน์ทางอ้อมจาก ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหม โดยสามารถใช้ยุทธศาสตร์ ดังกล่าวเป็นเครื่องมือสกัดกั้นอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา ที่กำลังรุกเข้ามาในภูมิภาคอาเซียน ผ่านนโยบายสร้าง สมดุลในภูมิภาคเอเชีย (Pivot to Asia) โดยการพัฒนา ตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวของจีนมีความสำคัญอย่างมาก ต่ออนาคตของประเทศจีน ดังนี้

สำหรับประการแรก จีนได้กลายมาเป็นประเทศ ที่มีอิทธิพลทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่าง ประเทศ จากความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุน ระหว่างจีนกับหลายประเทศในภูมิภาค ทำให้จีนมี บทบาทและความเกี่ยวข้องกับภูมิภาคมากขึ้น ประเทศ ต่าง ๆ ต้องการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนไว้ ขณะที่ จีนพยายามใช้นโยบายที่เป็นมิตรเช่นกัน รวมทั้ง หลีกเลี่ยงการใช้มาตรการทางทหารและความมั่นคงที่ รุนแรง

ประการที่สอง รัฐบาลจีนมีความสามารถในการ ชี้นำเส้นทางการค้าระหว่างกันกับประเทศต่าง ๆ มาก ขึ้น โดยจีนอาศัยการให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้าง ท่าเรือและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อออกแบบเส้นทางให้ ได้ตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งยุทธศาสตร์การก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานของจีนจะเป็นปัจจัยที่เปิดโอกาสให้ เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างจีนและประเทศต่าง ๆ ให้ แน่นแฟ้นมากขึ้น

ประการสุดท้าย ในระยะยาวเส้นทางการส่งกำลัง บำรุงและการคมนาคมจะค่อย ๆ ดำเนินไปในลักษณะ ที่มีจีนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันการเข้าไป ช่วยเหลือในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของจีนใน ประเทศต่าง ๆ จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจนำมาซึ่งความ

เจริญและเสถียรภาพในภูมิภาค

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวก็ส่งผลดีต่อความมั่นคงและการทหารของจีนด้วยเช่นกัน สืบเนื่องจากการที่จีนสร้างท่าเรือพาณิชย์รอบ ๆ หรือตามเส้นทางทะเลจากจีน การเล่นเรือไปเยี่ยมท่าเรือต่าง ๆ ของกองทัพเรือจีนเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของกองทัพเรือจีนในพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการใช้ Soft Power ที่สำคัญ จุดมุ่งหมายของจีนในการมาเยือนท่าเรือคือ การแสดงมิตรไมตรี ความปรารถนาดี แสดงถึงนโยบายต่างประเทศที่เป็นมิตร และความต้องการที่จะร่วมกับกองทัพเรือและหน่วยงานรัฐบาลของประเทศอื่น เป็นการแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถและความสำเร็จของจีนให้เปิดออกสู่โลกภายนอกให้รับรู้มากขึ้น

ผลดีและผลกระทบของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลต่อนานาประเทศ อาเซียนและไทย

ประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ตามเส้นทางสายไหมทางทะเลล้วนมีความแตกต่างกันในหลายอย่าง ทั้งระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ และสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งคงเป็นการยากที่จะหามาตรฐานกลางในด้านความมั่นคงที่จะได้รับการยอมรับจากทุกประเทศพร้อมกัน ซึ่งเส้นทางสายไหมทางทะเลเน้นในเรื่องแนวความคิดด้านความมั่นคงแบบรอบด้านในทุกประเทศที่มีส่วนร่วมในความมั่นคงของภูมิภาค และไม่ให้มีประเทศใดได้มาซึ่งความมั่นคงของประเทศตนเอง โดยสร้างปัญหาด้านความมั่นคงให้กับประเทศอื่น สำหรับยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลแม้ว่าจะมีความเสี่ยงและความท้าทาย แต่มีแนวโน้มว่านานาประเทศพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับจีนในการพัฒนาโครงการดังกล่าว การทำงานร่วมกันจะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองทางทะเล ส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และก่อให้เกิดการพัฒนาร่วมกัน ทั้งนี้ในการดำเนินโครงการดังกล่าว จีนไม่ใช่ประเทศผู้ได้รับประโยชน์แต่เพียงประเทศเดียว แต่เป็นการแบ่งปันผล

ประโยชน์ร่วมแบบ Win-Win

สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียน การเข้าร่วมเส้นทางสายไหมทางทะเล ไม่เพียงแต่นำเอาประเทศต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องความมั่นคงในภูมิภาคอย่างเท่าเทียม แต่ยังปรับปรุงช่องทางการแสดงสิทธิของประเทศเล็ก ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเสริมสร้างการควบคุมอำนาจในภูมิภาคในรูปแบบพหุภาคี เพื่อไม่ให้ประเทศเล็กต้องตกเป็นเหยื่อในการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ รวมทั้งขยายความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปแบบใหม่ ๆ นอกจากนี้ ในมุมมองของอาเซียน ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลเป็นการลดความตึงเครียดระหว่างจีนกับประเทศคู่ขัดแย้งจากกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยเป็นการแสดงให้เห็นว่าควรแยกประเด็นข้อพิพาทออกจากประเด็นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยความร่วมมือตามยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลจะสร้างผลดีต่อการจัดตั้งประชาคมอาเซียนและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคต แม้ว่ายังคงมีหลายประเทศที่หวาดระแวงจีนและเกรงว่าเศรษฐกิจของประเทศตนเองจะพึ่งพิงจีนมากเกินไป

สำหรับไทย ภายใต้การดำเนินนโยบายเร่งพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมของยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมที่มีมิตรระหว่างประเทศนั้น รัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางรถไฟ ซึ่งนับเป็นความร่วมมือที่สำคัญของทั้งสองประเทศ ที่ต่างอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน โครงการดังกล่าวไม่เพียงแต่จะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม ทั้งการสร้างงาน การค้าขาย ธุรกิจ และนโยบายต่าง ๆ ภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นการขยายความเจริญไปยังพื้นที่ชนบทในทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะเป็นในส่วนของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนเมืองกับชนบท และลดความแออัดของเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังจะส่งผลดีต่อการยกระดับ

การก่อสร้างโครงสร้างคมนาคมขั้นพื้นฐานของไทย ตลอดจนการท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนภาษา วัฒนธรรม ในด้านเศรษฐกิจ ไทยสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีนในมิติที่กว้างขึ้น อีกทั้งยังได้รับประโยชน์จากการแสวงหาความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ที่เชื่อมต่อกับเส้นทางดังกล่าวด้วย อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาอย่างรอบคอบในการดำเนินความร่วมมือต่าง ๆ ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลด้วย เพื่อไม่ให้เสียเปรียบหรือก่อให้เกิดผลกระทบตามมาในภายหลัง

ปัญหาและอุปสรรคของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเล

จากสภาพภูมิประเทศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างประเทศตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว รัฐบาลจีนจึงจำเป็นต้องใช้เงินทุนมูลค่ามหาศาลในการก่อสร้างเส้นทาง ทั้งนี้ แม้ว่ายอดการค้าของประเทศตามเส้นทางสายไหมจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ประเทศเหล่านั้นยังคงประสบปัญหามากมายทางด้านการค้าระหว่างประเทศกับจีน เช่น ผ่านด่านตรวจเข้าประเทศไม่สะดวก การกระจายสินค้าไม่คล่องตัว รวมถึงข้อกำหนดของกฎหมายทางการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ประเด็นข้อพิพาทพื้นที่ทับซ้อนทะเลจีนใต้ เหตุการณ์ความไม่สงบในภูมิภาคตะวันออกกลาง และภายในประเทศของจีน ตลอดจนความพยายามในการถ่วงดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกา ยังถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้จีนไม่สามารถขยายความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมตามกรอบ “One Belt One Road” บรรลุผลสำเร็จล่าช้าลง

แนวโน้มของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน

ในอนาคตคาดว่ารัฐบาลจีนจะยังคงดำเนินการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ทั้งโดยวิธีการ

เพิ่มบทบาทตนเองในเวทีโลก การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การลงทุนในระบบโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสาธารณูปโภค ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา ตามเส้นทางสายไหมทางทะเล ตลอดจนการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทางการทูตประจำประเทศต่างไกล เพื่อแสวงหาความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมกับกลุ่มประเทศบริเวณเส้นทางสายไหมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจมีความเป็นไปได้ว่ารัฐบาลจีนจะขยายการค้าและการลงทุนรวมทั้งความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบคมนาคม ไปยังพื้นที่ใกล้เคียงกับประเทศบริเวณเส้นทางสายไหมทางทะเล เพื่อให้การดำเนินตามยุทธศาสตร์ฯ มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีนสามารถเอื้อประโยชน์ต่อไทย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาประเทศ ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของไทย การดึงดูดการลงทุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีจากจีน ดังนั้น ไทยควรมีการพิจารณาและเตรียมความพร้อมอย่างเต็มที่ โดยควรมีหน่วยงานรับผิดชอบติดตามและประสานงานในเรื่องดังกล่าวที่ชัดเจน เพื่อผลักดันให้ไทยมีศักยภาพเป็นจุดศูนย์กลาง (Hub) ของอาเซียน-จีน ในการเชื่อมต่อกับเส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน

2. โครงการและกิจกรรมที่ถูกริเริ่มในกรอบของยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมมีหลากหลาย ทั้งโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การก่อตั้งสถาบันทางการเงิน และการขยายความร่วมมือต่าง ๆ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาในแต่ละโครงการและความร่วมมืออย่างถี่ถ้วน เพื่อแสวงหาประโยชน์ในการมีส่วนร่วมทั้งกับโครงการและความร่วมมือที่เกิดขึ้นได้ โดยไม่พลาดโอกาสและตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในอนาคต

3. ไทยมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการที่จะแสดงบทบาทนำในการที่จะเป็นผู้ประสานงานของอาเซียนกับจีน จากข้อได้เปรียบต่าง ๆ ที่ไทยมีอยู่ ในการเสริมสร้าง

ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงโครงการต่าง ๆ ระหว่างจีน-อาเซียน อันจะเป็นการเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ไทย-จีน ให้แน่นแฟ้นมากขึ้น

4. ปัจจุบันการดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวของจีนยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์นี้ส่วนใหญ่ยังดำเนินการเป็นระยะเวลานาน จึงยังไม่เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ดังนั้น ควรมีการศึกษาและติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งศึกษาการดำเนินนโยบายของประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนว่ามีการเตรียมการอย่างไร เพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ของไทยต่อยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลได้อย่างมีผลสัมฤทธิ์ต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

สุรชาติ บำรุงสุข. **จุลสารความมั่นคงฉบับที่ 136-137**. 2557. หน้า

บรรยาย ปาฐกถา

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, ประธาน Asian Peace and Reconciliation Council. **ปาฐกถาในหัวข้อเรื่อง “Reviving The Silk Road: A Dialogue with Asian Leaders”** ณ การประชุม BOAO Forum, เมื่อ 10 เมษายน 2557

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กรุงเทพธุรกิจ. **เปิดบูมเอ็มโอยูรอฟ “ไทย-จีน”**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.bangkokbiznews.com/mobile/view/blog/621839>, 2558.

ประชาชาติธุรกิจ. **“จีนขยายอิทธิพลท้าทายมะกันผลักดันแผนเชื่อมโยงภูมิภาค”**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1415857507, 2557.

ไสว วัฒนันท์ และ วรณรัตน์ ท่าห้อง. **“เส้นทางสายไหม: จากราชวงศ์ฮั่นสู่ยุค “สี-หลี่”**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.csc.ias.chula.ac.th/ncscsth/modules.php?name=News & file=article & sid=111>, 2557.

อักษรศรี พานิชสาส์น, รศ.ดร. ผอ.วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.). บทความเรื่อง **“การปลุกคืนชีพ Maritime Silk Road ของผู้นำจีน”**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.vijaichina.com/articles/362> 25 September 2014.

COSCO Pacific, **Annual Report 2014, (Online)**. http://www.coscopac.com.hk/en/investor.php?action=report&class_id=44.

- Gill, Bates and Yanzhong Huang. **“Sources and limits of Chinese ‘Soft Power’**”,
- Goh, Evelyn. **“Developing the Mekong: Regionalism and Regional Security in China Southeast Asian Relations,”** International Institute for Strategic Studies, Adelphi Paper 387.
- Goh, Evelyn. **“Southeast Asian Perspectives on the China Challenge”** the Journal of Strategic Studies 30, no.4-5, August-October 2007: 809-832.
- Nye, Joseph S. Jr., **“The Rise of China’s Soft Power.”** The Wall Street Journal Asia September 2006.
- Nye, Joseph S. Jr., **Bound to Lead.** New York: Basic Books, Inc. 1990.
- Shannon Tiezzi, **China’s New Silk Road Vision Revealed**, May, 2014, <http://thediplomat.com/2014/05/chinas-new-silk-road-vision-revealed/>(Online).May, 2014,
- Shanon Tiezzi, **“The Maritime Silk Road Vs. The String of Pearls”**, The Diplomat, February 13, 2014.
- Shantii Kalathil, **China’s Soft Power in the Information Age: Think Again**, ISD Working Paper in New Diplomacy, Institute for the Study of Diplomacy, Georgetown University, **May 2011.** (Online) https://isd.georgetown.edu/sites/isd/files/Kalathil__Chinas__Soft__Power.pdf.
- Survival 48, no.2, June 2006 : 17-36.